

הערות מענייני חנוכה - שיעור 292

I. בזמנינו שישנם עוברים ושבים בשוק עד שעות מאוחרות בלילה האם צריך להניח שמן בנר חנוכה שידליק כשיעור זה וגם הדלקה בפנים עוברים ושבים בבית עד זמן מאוחרת

(א) **עיין בתשובות והנהגות (ב - ע"ט) שהביא ראייה מהרמב"ם (חנוכה ד - ה) שהשיעור חצי שעה או יותר ונהג הרב מבריסק שנתן שמן עד חצות הלילה דלא תכלה רגל מן השוק עד זמן זה**

(ב) **אמנם עיין בשו"ת משנה הלכות (ד - ע"ט) דשיעור זה בכל מקום ובכל זמן וכן משמע מהאג"מ (ד - ק"ב - ו) דאין צריך שמן רק לחצי שעה אחר צאת הכוכבים אף בזמן הזה ועיין בש"ג שמביא דברי התוספות וסמ"ג שבזמן הזה שמדליקין בפנים אין צריך שיעור שמן כלל דכיון שראו בני ביתו הנרות אין עוד מצוה ודי בשיעור מועט (מועדים וזמנים ותשובות והנהגות הג"ל)**

(ג) **עיין בשו"ת אור לציון (ב - מ"ד) שכתב דחצי שעה או יותר דכתב הרמב"ם נתכוון לטעם אחר דהיינו דאם ידליק קודם שקיעת רבי יוסי משום שרוצה להחמיר ולהדליק כרבי יהודה ממילא צריך יותר שמן ודלא כהרב מבריסק והמועדים וזמנים**

(ד) **לפי דעת התשובות והנהגות יש איסור להשתמש לאור הנרות אפילו אחר חצי שעה וגם אסור לכבותן אחר ח"ש וזה רק למי שהדליק בחוץ אבל למי שהדליק בפנים מותר אחר חצי שעה דשיטת הפסקי הרא"ש (ג - ג) והש"ג (כ"א) שבזמן הזה אינו צריך שיעור שמן לבני ביתו ולכן חצי שעה ודאי סגי ואפשר לפי זה קטן יכול להדליק נרות שעה ע"ש שאין בו רק שיעור 45 דקות בצירוף דעת המג"א והמחה"ש דאינו צריך לחנך הקטן בהידור מצוה (בה"ל תרע"ה ד"ה לדין) וצירוף שאינו צריך לחנך הקטן לקיים המצוה ככל פרטי המצוה (שער הציון תרכ"ח - ל"ו צענין לולב) ויותר טוב שהקטן ידליק נרות גדולות או שיוצא בהדלקת אביו**

II. הדלקת הנרות בחדר שאור החשמל בוער - עיין בשש"כ (ג - מ"ג הערה קע"ח צ"ט סג"ש) שצריך לכבות החשמל קודם הדלקת נר שבת וכן שמעתי מרב טוביה גאלדשטיין וכן אמר לי בשם רב משה מ"מ שאני נר חנוכה דאסור להנאות מהנר ושרגא בטיהרא מאי אהני אומרים רק בזמן שהוא מצד ההלכה אינו לילה כגון קודם פלג המנחה לד"ה אבל אחר הפלג אין אומרים שרגא בטיהרא מאי אהני משום שיש בו דין לילה מצד ההלכה לרבי יהודה

III. הנוסע בליל חנוכה כל הלילה בקאר - עיין בשו"ת מהרש"ם (ד - קמ"ו) דהנוסע ברכבת דינו ביושב בבית דגם בית שאינו קבוע מיקרי בית אבל אם ידליקו עליו בביתו אפשר עדיף שלא יברך מספק (ספר מצות נר איש וביתו ח - ט"ו הערה ל"ח) וצ"ע

IV. למי שנוסע באוירון כל הלילה ואין מי שמדליק עליו בביתו ידליק ע"י פנס הבזקה (flashlight) שיהא דולק למשך חצי שעה אך בלא ברכה דעדיף מנר חשמל דכאן השיעור הוא לפניו וגם אין חשש שיסגר כח הגנרטור (generator) מ"מ אינו מברך דאין זה נר (מצות נר איש וביתו ז - י"ג הערה י"ח)

V. יש מפקקים בהדלקת נר חנוכה בכוסיות זכוכית על גבי המנורה של כסף משום (c) שמורידו ממדרגת כלי כסף למדרגת כלי זכוכית ועוד (כ) שכלי שאינו יכול לעמוד מאליו אינו כלי ונר חנוכה צריך כלי (עיין שיעור 253) למעשה - עיין

כפסקי תשובות (תרע"ג - י"ח) כתב דהמחמיר כשיטת החסד לאברהם והאב"נ ורבי יצחק בנו של הראב"ד שהם דברים שמסר לו אליהו הנביא שפיר עבד מ"מ שמעתי דרב אלישיב לא חשש לדברי האוסרים וגם שמעתי מרב מנשה קליין דאין חשש בדבר ולכן יש להתיר מד' טעמים (c) שרוב הפוסקים סוברים דנר חנוכה אין צריך כלי ועוד (b) דאם תיקנו מתחילתו לכך חשיב כלי ועוד (c) הכוסיות בטלים להמנורה שהוא של כסף ויותר מכולם (b) פוק חזי מאי עמא דבר שכולנו משתמשים בכוסיות אלו

VI. אם צריך שריפה להשמן הנותר ולהפתילות אחר חנוכה (עיין בשיעור 174)

טוב ליהזר לשרוף הפתילות והנותר מהשמן (תרע"ז - ז) מ"מ יש כמה צדדים להקל דדעת הרמב"ן דאפילו ככתה בתוך חצי שעה מותר להשתמש בשמן ודעת המהרי"א שהובא בבית יוסף דאחר חצי שעה מותר ודעת הר"ן והרי"א וזה"ש דאחרי שעבר הח' לילות מותר ליהנות ודינו כתשמישי מצוה כאתרוג ונוי סוכה וציצית דמותר לזרוק שלא בדרך בזיון וכמו שנוהגין בפתילות של נר שבת (שו"ע כ"ח - ח) אמנם דעת השאלות דהוקצה למצותן לגמרי ודינו כתשמישי קדושה כמנורת המקדש ודינו בשריפה וכן המנהג

VII. טעמי המנהג שלא ללמוד תורה בליל ניטל מוריה (קס"ח - דף קל"ח)

(א) עיין בטעמי המנהגים (דף ת"ק) שהיו מכים אותם כשמצאו אותם בחוץ מכות אכזריות ולפעמים שמתו תחת ידם ולכן גזרו גדולי הדור על התלמידים ועל המלמדים שישבו בבתיים בלילה הזה

(ב) דאם ראו אור בליל אידם אצל יהודים היו עושים פוגרומים לכן גזרו שלא להאיר אור בליל זה (אוצר מנהגי חסידים דף קי"ט)

(ג) ויש אומרים הטעם משום אבלות שנולד בו אותו האיש ודינו כתשעה באב וכ"כ בכתבי החתם סופר בשם רב נתן אדלער דפקודי ה' ישרים משמחי לב מ"מ קשה דהו"ל להתיר דברים שמותרים בתשעה באב

(ד) בקדושת ציון (עמוד קכ"ט) כתב שידוע דאותו האיש היה תלמידו של רבי יהושע בן פרחיה ולמד תורה הרבה ונלמד מזה שלא המדרש הוא העיקר אלא המעשה והוא היה תלמיד בלא מעשה ויצא לתרבות רעה ולכן מותר לבטל מלימוד התורה כי ביטולה של תורה הוא להראות שהעיקר הוא קיומה

(ה) עיין בספר תפארת שלמה על מה שצוה מרדכי ואסתר להתענות בפסח יום ט"ו וי"ז לבטל גזירת המן וקשה למה צריך להתענות דוקא ביו"ט לבטל מצוות ליל פסח ותירץ שע"י שישראל מכטלים מצוות הלילה נעשה רעש בשמים ועי"ז מתעוררים רחמים על בני ישראל וה"ה בליל ניטל (עיין בספר נטעי גבריאל דף ר"ג)

(ו) דעת המהרי"ד מבעלזא דסדר ליל ניטל הוא להתעסק בדביקות הכורא ולא להפסיק אפילו ללימוד התורה כי הוא זמן של התגברות הקליפות והקלים

(ז) דעת הבני יששכר והמנחת אלעזר דהקפידא דוקא שלא ללמוד לפני חצות משום התגברות הקלים ואין מחויב להתעסק בדביקות הכורא או לימוד התורה אחר חצות יותר משאר לילות

(ח) אמר לי הגאון החסיד רב מנשה קליין דבזמן הזה אין צריך לנהוג דיני ניטל דנטל הניטל ועיין בקונטרס אור ישראל (כסלו תשנ"ו)